

Česká voda do českých rukou?

Hlavně to musí být ruce odpovědných profesionálů

Tohle volání je v poslední době poměrně často slyšet. Požadavek na českou vodu do českých rukou zaznívá zejména v čase předvolebním. Zastavme se alespoň u některých aspektů, které s sebou přináší vlastnictví a provozování vodohospodářského majetku.

V diskusi o tom, zda soukromí provozovatelé vodohospodářského majetku příliš „nebohatnou“ na úkor jeho vlastníků, tedy většinou měst a obcí, se často operuje leckde vysokými cenami vodného a stočného.

DRUHÁ VODA? ALE NEMALÝ PROFIT Z NÍ MÁ I STÁT!

Výše plateb za vodné a stočné se tak často stává nejdůležitějším parametrem, podle něhož vlastníci vodohospodářského majetku i koncoví odběratelé posuzují (ne) výhodnost provozovatele tohoto majetku.

Sdružení oboru vodovodů a kanalizací ČR, z. s., (SOVAK) však dlouhodobě připomíná, že významná část „ceny vody“ se odvádí státu. Ředitel a předseda představenstva SOVAK Ing. Oldřich Vlasák přibližuje základní strukturu vodného a stočného následovně:

- 37 % – nájem, odpisy, opravy a obnova infrastruktury vodovodů a kanalizací (VaK);
- 24 % – provozní náklady, energie, chemikálie, materiál, mzdy;
- 18 % – poplatky za odběr a nákup vody, finanční náklady a režie;

- 13 % – DPH ve výši 15 %;
- 8 % – provozní zisk (před zdaněním).

Jak Oldřich Vlasák dále upozorňuje, tato struktura cen vodného a stočného vychází z cenových kalkulací skupiny padesáti největších provozovatelů vodohospodářské infrastruktury, kteří zajišťují zhruba 90 % celkových dodávek pitné vody a přibližně 75 % odvádění a čištění odpadních vod. V rámci jednotlivých společností se struktura cen vodného a stočného samozřejmě liší.

„Z celkové sumy plateb za vodné a stočné se státu, státním podnikům povodí či krajům ve formě daní, odvodů a poplatků vrací 41 %. Tím tyto odvody patří mezi nejvyšší v rámci Evropské unie. Nastavení výše těchto daní, odvodů a poplatků není v kompetenci vlastníků ani provozovatelů vodohospodářské infrastruktury. Kdyby se tedy například snížila DPH u vodného a stočného z 15 % na 10 %, jistě by to bylo

Jestli se někde něco nepovedlo, snažme se to napravit. Ale nevylévejme s vaničkou i dítě

Na červnovém odborném semináři, který se pod názvem Fakta o vodě uskutečnil v Poslanecké sněmovně, mezi nejrespektovanějšími řečníky byl i Ing. Josef Malíř, někdejší náměstek primátora Hradce Králové v letech 2002–2010, který nyní působí v privátní sféře.

Na téma nakládání s vodohospodářským majetkem obcí a měst jsme Josefu Malířovi položili několik otázek.

■ Proč je podle vašeho názoru dnes poměrně často slyšet volání po tom, aby se česká voda vrátila do českých rukou, když obce a města ve většině případů jsou stále vlastníky vodohospodářské infrastruktury? Je to dáno cenami vodného a stočného, které se mnohde rok od roku plíživě zvyšují, nebo obavou, že provozovatelé vodovodů a kanalizací mají z této své činnosti neúměrný zisk?

Domnívám se, že je za tím poněkud specifický český způsob uvažování, malá informovanost a krátká historická paměť, kterou nelze vyčítat občanům. Ti mají svých jiných starostí dost a dost, ale především těch politiků, kteří z toho v předvolební době tvoří zásadní téma. Nemyslím si však, že ceny vodného a stočného hrají v těchto názorech zásadní roli. Důvodem jsou spíše opakovaně zveřejňované informace o dividendách, které z vodárenství odcházejí do zahraničí. Oním specifickým způsobem uvažování míním to, že veřejná sféra si dosti často neuměla – a někdy to neumí dodnes – poradit s tím, jak zajistit efektivní fungo-

vání některých veřejných služeb. Proto se v minulosti mnohé nevýdělečné záležitosti svěřily soukromému sektoru. A když soukromý sektor poté, co za možnost provozovat tyto služby veřejnému sektoru zaplatil, následně velmi často ukázal, že to jde a že se dokonce dá na dosud prodávěných či málo výnosných službách vydělat, pak má najednou mnoho lidí pocit, že nás všechny ten soukromý sektor tak nějak okrádá...

Rovněž obce a města si v řadě oblastí v devadesátých letech i později často nevěděla dost dobře rady se zajištěním veřejných služeb, které na ně stát postupně takřkajíc hodil. Představitelé komunální sféry si postupně uvědomovali jejich finanční náročnost, ale velmi často neviděli reálnou možnost vše ufinancovat z běžných rozpočtových příjmů.

Některá řešení se zdařila více, jiná méně a některá se ukázala jako špatná. Mezi ta špatná však určitě nepatří provozní model, kdy vlastníci vodárenské infrastruktury ji pronajímají za předem stanovených podmínek samostatné provozní společnosti. Pokud se na začátku nastavily dobře základní parametry spolupráce vlastníka, tedy měst a obcí, a soukromého provozovatele, přinesl tento model nejen potřebné finanční prostředky, ale zejména výrazné zefektivnění provozu vodárenských

společností. To je třeba případ Hradce Králové. Jestliže se tedy někde něco nepovedlo, snažme se to napravit, ale nevylévejme s vaničkou i dítě.

■ Z výsledků benchmarkingu, který mezi vodárenskými společnostmi provedlo Ministerstvo zemědělství, vyplývá, že tam, kde vodohospodářskou infrastrukturu provozuje ve větších celcích soukromý provozovatel, obvykle bývá důsledněji dodržován plán obnovy potrubí. Mělo by to hovořit ve prospěch oddílného modelu provozování vodohospodářské infrastruktury?

Určitě ano. Oddílný provozní model už svou podstatou vede k tomu, že právě v této oblasti jsou provozovatel a vlastník v trvalém střetu. Zájem provozovatele je, aby infrastruktura byla v co nejlepším stavu, neboť všechny havárie a mimořádné situace řeší právě on jako subjekt zodpovědný za dodávku vody a její odvedení a vyčištění. Vytváří tedy na vlastníka stálý tlak, aby majetek obnovoval – a tento vnější tlak ve smíšených společnostech chybí. To může vést k tomu, že si taková společnost z různých důvodů – třeba kvůli politickému tlaku na nezvyšování vodného a stočného, vylepšení aktuálních ekonomických ukazatelů apod. – takřkajíc ulevuje právě na úkor obnovy majetku. Takový přístup se však vždy v dlouhodobém horizontu vymstí.

Na druhou stranu musí být parametry spolupráce provozovatele a vlastníka nastaveny tak, aby vlastník měl

možné považovat za vhodný nástroj, jak zastavit či zbrzdít růst výše plateb za vodné a stočné," tvrdí ředitel SOVAK.

Také výkonný ředitel Svazu měst a obcí ČR (SMO) **Mgr. Pavel Drahovzal** má za to, že snížení odvodů státu z ceny pitné vody by mohlo zvyšování cen vody alespoň trochu přibrzdit.

„Už při projednávání novely vodního zákona upozorňoval Svaz měst a obcí na to, že navrhované **zvýšení poplatku za odběr podzemní vody** bude mít zásadní vliv na cenu vody pro občany. Je celá řada oblastí, kde **není možné nahradit podzemní zdroj vody povrchovým**. Pokud by stát takto získané finanční prostředky obecně **znovu investoval do zlepšování stavu toků a vody v ČR**, pak by vysoké odvody snad měly důvod a smysl. V mnoha případech tomu tak však bohužel není," konstatuje Pavel Drahovzal.

PLATBA ZA VODNÉ A STOČNÉ NENÍ JEDINÝM KRITÉRIEM

Výše plateb za vodné a stočné je však pouze jedním z ukazatelů, na jehož základě lze zhodnotit **celkovou efektivitu provozování vodovodů a kanalizací a vyváženost smluvního vztahu mezi vlastníkem a provozovatelem vodohospodářské infrastruktury**.

Oldřich Vlasák vyjmenovává některé hlavní faktory, které se promítají do celkové výše plateb za vodné a stočné: Jsou to zejména **místně technické podmínky**

(gravitační síť vs. síť se systémem přečerpávacích stanic), **zdroje pitné vody** (kvalitní zdroj podzemní vody bez nutnosti výrazné úpravy vs. povrchový zdroj vody vyžadující třístupňovou technologii úpravy) či **stav infrastruktury** (zastaralá infrastruktura ve špatném technickém stavu s vysokými ztrátami vody vs. infrastruktura, o níž se její vlastníci řádně starají a průběžně ji obnovují a modernizují).

Oldřich Vlasák upozorňuje také na **vysoký podíl fixních nákladů**, které jsou prakticky stejné **při jakékoliv spotřebě pitné vody** a jež v některých případech dosahují **až 80 % z celkových nákladů**. „Dlouhodobě klesající spotřeba pitné vody v ČR pak sama o sobě znamená zvyšování jednotkové ceny vody za metr krychlový," poznamenává ředitel SOVAK.

KALKULACE CENY VODY MUSÍ DOSTATEČNĚ PAMATOVAT I NA OBNOVU INFRASTRUKTURY

Podle jeho slov nesmíme důležitým faktorem pro řádné posouzení jednotlivých cenových kalkulací je rovněž otázka, **zda v rámci kalkulace výše plateb za vodné a stočné jsou vytvářeny prostředky na opravu a obnovu vodohospodářské infrastruktury**, či jaký je **výsledný poměr jednotlivých nákladových položek**, zejména s ohledem na položky související s opravou a obnovou infrastruktury.

Oldřich Vlasák v této souvislosti sahá k následujícímu hypotetickému příkladu:

Pokud výše plateb za vodné a stočné v obci A činí 100 Kč za m³ s DPH, ale zároveň ze struktury vodného a stočného lze vyčíst, že 50 % z ceny je v položkách souvisejících s opravou a obnovou vodohospodářské infrastruktury a **celkový roční objem takto generovaných prostředků činí přes 2 % z hodnoty provozované infrastruktury**, pak takové nastavení výše plateb za vodné a stočné lze už jen na základě těchto údajů hodnotit pozitivně.

Tato chvála by však neplatila pro obec B, kde výše plateb za vodné a stočné činí sice pouhých 70 Kč za m³ s DPH, ale zároveň ze struktury vodného a stočného je zřejmé, že pouze 30 % z ceny je v položkách souvisejících s opravou a obnovou vodohospodářské infrastruktury a **celkový roční objem takto generovaných prostředků činí necelého 0,5 % z hodnoty provozované infrastruktury**.

„Uvedený příklad je sice ryze hypotetický, ale ukazuje na **problém možné neobjektivnosti, jaké se dopouštíme při hodnocení (ne)výhodnosti provozovatele a nastavení výše plateb za vodné a stočné čistě na základě jednotkové ceny vody za metr krychlový**," dodává ředitel SOVAK.

V tomto jeho tvrzení jej nepřímo podporuje i tisková mluvčí Ministerstva zemědělství **Bc. Markéta Ježková**. Uvádí totiž: „Problematiku správy a provozu služby dodávek pitné vody, odvádění a čištění odpadních vod je třeba obecně vnímat jako **vysoce odbornou a odpovědnou činnost**. »

na obnovu majetku dostatek finančních prostředků, které získává formou nájemného od provozovatele.

■ **Ve kterých případech byste doporučoval zvýšit spíše smíšený model provozování, případně**

vlastnický model nebo model samostatného provozování?

Smíšený či vlastnický model provozování určitě nejsou z principu špatné či méně vhodné než model provozní. Svě místo má určitě tam, kde jde o menší obecní společnosti nebo například tam, kde vodohospodářská společnost má přebytek zdrojů, může vodu prodávat – a má tedy určitou rezervu a prostor pro překlenutí případných problémů vlastními silami.

Obecně však platí, že pokud je vodohospodářský majetek v rukou měst a obcí, je jen a jen na nich, který model zvolí. Podmínky jsou případ od případu různé a je právem vlastníka se o způsobu provozování rozhodnout. Je to ovšem také jeho odpovědnost, i když následky jím přijímaných rozhodnutí se v této sféře často bohužel projeví až v dlouhodobém horizontu.

■ **Vy jste byl u začátku provozování vodohospodářské infrastruktury Hradce Králové současným provozovatelem. Kdybyste tehdy měl dnešní zkušenosti z tohoto provozování, stál byste na straně těch, kdo tenkrát kývli na oddílý model provozování vodohospodářské infrastruktury v Hradci Králové? Nebo byste byl proti tomu,**

případně byste zabudoval do smlouvy s provozovatelem nějaké další pojistky pro provozování této infrastruktury?

Přestože platí rčení o tom, že není možné dvakrát vstoupit do téže řeky, nemám dodnes důvod na svém tehdejší názoru něco měnit. V Hradci Králové se podařilo vyjednat velmi dobré parametry spolupráce, vtělit je do provozní smlouvy včetně určitých pojistek pro případ nedohody vlastníka s provozovatelem, a nedomnívám se, že by bylo nutné nějaké další doplňovat. Společnost VAK Hradec Králové má díky tomu dostatek finančních prostředků na obnovu a rozvoj svého majetku a nemusela v uplynulém období řešit nějaké zásadní problémy ve vztahu k provozovateli, ať už jde o každoroční proces jednání o ceně vodného a stočného nebo o problematiku stanovení parametrů pro opravy a rekonstrukce sítě. Podstatnou a zásadní pro všechny tyto záležitosti je podle mého mínění skutečnost, že se podařilo dojednat vlastnický podíl VAK Hradec Králové v provozní společnosti ve výši 34 % akcií. To přináší nejen podíl na výnosech provozní společnosti formou dividendy, ale i možnost řešit případné problémy ve vztahu mezi vlastníkem a provozovatelem v orgánech provozní společnosti prostřednictvím zástupců vlastníka v jejím představenstvu a dozorčí radě. Tím se daří eliminovat případné spory dříve, než stanou problémem, který by bylo nutno řešit oficiálním a často složitým jednáním mezi oběma společnostmi.

Pokud se tedy dá v obecné rovině hovořit o optimálním modelu provozování vodohospodářského majetku, je to podle mého názoru provozní model s minoritním vlastnickým podílem infrastrukturní společnosti ve společnosti provozní.

■ **Už jste to sám řekl, že se leckde poukazuje na to, že provozovatelé posílají své zisky formou dividend do zahraničí. Jenže dvě pětiny z inkasa za vodné a stočné se v různé formě odvádějí státu. Měly by se tyto odvody státu snížit?**

Domnívám se, že rozhodně ano. Jenže to je otázka navýsost politická. Pro politika – a zejména pro politika kandidujícího ve volbách je však snazší a jednodušší poněkud populisticky brojit proti odvodům zisků do zahraničí než se seriózně zabývat snížením odvodů státu a řešit následně snížení příjmů státního rozpočtu. Ve skutečnosti se neděje ani jedno, ani druhé. Zisky inkasují zahraniční vlastníci na základě řádně uzavřených a platných smluv, z nichž není a nebude jednoduché se vyvázat. Neexistuje tady žádné konkrétní jednoduché řešení – a ani ho nikdo z politiků či politických stran nenabízí. Reálný konkrétní tlak relevantních politických sil na snížení odvodů státu z vodného a stočného jsem také doposud nezaznamenal.

■ **Závěrem prosím dovolte osobní otázku. Dnes mně odpovídáte jako odborník, který má bohaté zkušenosti s oborem vodovodů a kanalizací, ale je už soukromou osobou. Odpovídal byste mi stejně, kdybyste se vás takto ptal před sedmi roky, kdy jste působil jako náměstek královéhradeckého primátora?**

Jsem přesvědčen, že ano. Jen bych neměl – a ani nemohl mít, ty konkrétní argumenty, které jsou dány výsledky více než desetiletého fungování provozního modelu v Hradci Králové. Ale věřím jsem tehdy, že námi dojednané podmínky spolupráce jsou dobré, a jsem velmi rád, že to praxe potvrdila. /rš/

► Každý vlastník vodovodu nebo kanalizace je povinen zajistit jejich **plynulé a bezpečné provozování**, vytvářet **rezervu finančních prostředků** na jejich obnovu. Je zcela zásadní, jak vlastníci VaK k této problematice přistupují, jaké mají obecně **možnosti tyto služby zajišťovat, znalosti, personální možnosti, technické možnosti** atd. Nelze celou problematiku pouze **zužovat na cenu vodného a stočného konečným odběratelům**.

DOTOVAT CENU VODY ZE ZISKU ZA PRODEJ DŘÍVÍ? BYLO BY TO MOŽNÉ, ALE...

Provozují-li si menší obce či svazky obcí svoji vodohospodářskou infrastrukturu samy a koncovým odběratelům účtují nižší cenu vodného a stočného, poukazuje se na ně jako na „ty neodpovědné“, kdo nedbají o **dlouhodobou samofinancovatelnost této infrastruktury, na trhu zkreslují informace o ceně vody a zákazníci udržují v klamně představě o tom, že cena vody může být podstatně nižší, než jak si to žádá realita**.

Jenže, co když obec ve snaze udržovat cenu vodného a stočného co možná nejnižší s ohledem na nižší příjmy svých obyvatel například dotuje cenu vodného a stočného, třeba z výnosu svých lesů?

Výkonný ředitel SMO Pavel Drahovzal by pro to měl pochopení. „Chápeme pohnutky obcí, které je k takovým krokům vedou,“ říká. **„A je na samosprávách samotných, pokud najdou v rozpočtu peníze, které mohou tímto způsobem využít, aby tak učinily.** K případnému zvýšení ceny vodného a stočného je nutné **přístupovat citlivě**. Zejména v menších obcích často žijí obyvatelé s nižšími příjmy a jakékoliv výdaje navíc by pro ně mohly být velkým zásahem do již velmi našponovaného rodinného rozpočtu.“

Také ředitel SOVAK Oldřich Vlasák soudí, že je vždy nutné zvážit, **jakým způsobem je případná dotace provozu vodohospodářské infrastruktury jejím vlastníkem realizována**. „Bude-li vlastník či v přenesené působnosti provozovatel plnit všechny požadavky vyplývající z provozování, ale i z vlastnictví vodohospodářské infrastruktury, jako je například dostatečná tvorba prostředků na plnění plánu financování obnovy, pak proti této formě dotace nelze nic namítat,“ říká Oldřich Vlasák a pokračuje: „Ostatně stávající právní úprava, podle níž se řídí tvorba cen vodného a stočného, toto umožňuje. Bohužel jsme však často svědky dotace provozu především ve formě absolutní rezignace na vytváření potřebných prostředků na budoucí obnovu. Takový velmi častý způsob »dotace« provozu nelze v žádném případě považovat za pozitivní věc.“

Druhou věcí je podle Oldřicha Vlasáka následné **zkreslení výše plateb za vodné a stočné** v případě porovnání jak pro samotné vlastníky vodohospodářské infrastruktury, tak pro koncové odběratele. „Z benchmarkingu MZe vyplývá, že většina menších společností vlastněná a provozovaná obcemi cenu vodného a stočného

FOTO: IVAN RYŠAVÝ

Nově zrekonstruovaná a intenzifikovaná ČOV v Žebráku na Berounsku – viz text na str. 15

dotuje a vytváří **záporný kalkulační zisk**. Do budoucna je nutné skončit s adorací nezodpovědných vlastníků vodohospodářské infrastruktury na úkor těch zodpovědných. To je totiž jediná cesta, jak ceny vody objektivně posoudit a zajistit neomezené dodávky kvalitní pitné vody z veřejných vodovodů včetně odvádění a čištění odpadních vod z veřejných kanalizací i pro další generace, tvrdí ředitel SOVAK.

Pro to, aby byly známy skutečné náklady spojené s provozováním VaK pro veřejnou potřebu, se vyslovuje také mluvčí Ministerstva zemědělství Markéta Ježková: „Vezmeme-li v potaz závěry z materiálu Návrh koncepčního řešení regulace ve vodárenství schváleného vládou ČR v roce 2015, je třeba vnímat, že **cílovým stavem oboru VaK je zajištění jeho udržitelnosti a jeho postupný rozvoj včetně kvalitní plynulé a bezporuchové dodávky pitné vody pro odběratele a čištění odpadních vod za přijatelné ceny**. Za účelem dosažení těchto cílů je nutné, **aby provoz a obnova VaK byly dlouhodobě samofinancovatelné**.“

Proto je podle Markéty Ježkové důležité, aby byly známy **skutečné náklady spojené s provozováním vodovodů nebo kanalizací** pro veřejnou potřebu. Na druhou stranu mají subjekty zmocněné k úplatě vodného a stočného možnost dotovat cenu vodného a stočného z jiných zdrojů. To je, jak dále uvádí mluvčí, **častý případ především u obcí, které si provozování VaK zajišťují ve vlastní režii** a snaží se o zachování nízké ceny vodného a stočného tím, že cenu dotují z obecního rozpočtu.

„Je zřejmé, že jednoznačnou snahou by mělo být, aby tato služba měla adekvátní cenu ve vztahu k hospodaření – a zejména k dlouhodobé udržitelnosti. Ovšem za podmínky **sociální únosnosti. Neopodstatněné nízké ceny vodného a stočného nejsou a nemohou být odrazem péče řádného hospodáře** a mohou být do budoucna velice rizikové, tj. mohou vést ke **zhoršování kvality služby** jako takové. Pokud by tedy vlastníci vodohospodářské infrastruktury dotoval její provoz z výnosů svých lesů, aby zajistil neadekvátní cenu vodného a stočného, nebylo by to možné považovat za příklad dobré praxe a stabilní řešení. Pokud by si však vlastníci tímto způsobem vytvářeli či nadlepšovali rezervu finančních prostředků

na obnovu VaK, nelze takový přístup zpochybňovat,“ dodává Markéta Ježková.

PROFESIONALITĚ A KVALITĚ PŘEJE FÉROVÁ SOUTĚŽ

Diskuse o současnosti i budoucnosti českého (a moravského i slezského) vodárenství je v posledních letech stále zřetelnější. Nejčastěji probíraným tématem je to, zda pro vodohospodářskou infrastrukturu je vhodnější soukromý nebo municipální provozovatel.

Na již zmíněném semináři Fakta o vodě, který se uskutečnil v červnu v Poslanecké sněmovně pod záštitou jejího místopředsedy **Ing. Jana Bartoška**, se upozorňovalo i na rizika jednostranné preference městských, resp. obecních provozovatelů VaK.

Jedním ze závěrů semináře proto bylo konstatování, že **jedinou cestou, jak se v oboru posunout dál v kvalitě a profesionalitě, je zachovat soutěž mezi všemi druhy provozních modelů**.

CO FUNGUJE, NENÍ NUTNÉ MĚNIT

Buď jak buď, nejrozšířenější variantou provozování VaK v České republice je stále tzv. oddílný model provozování, kdy vlastník vodovodu nebo kanalizace uzavřel smlouvu o provozování vodovodu nebo kanalizace s provozovatelem ve smyslu § 8 odst. 2 zákona č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů.

Nicméně i resort zemědělství v poslední době zaznamenává **trend zvyšování majetkového vlivu v provozních společnostech vlastníky VaK**, tj. zejména městy a obcemi. Jde např. o změny ve Vodárně Plzeň a. s. a aktuálně uveřejněné změny ve vlastnictví provozní společnosti Severočeské vodovody a kanalizace a. s. od ledna 2019, stejně jako třeba diskutované otázky spojené s provozováním vodohospodářské infrastruktury v Praze.

„Do budoucna očekáváme aktualizace provozních smluv všude tam, kde k tomu ještě nedošlo,“ říká Markéta Ježková. „Jde zejména o **otázky výše nájemného a dělení zisku** z provozní činnosti mezi provozovatelem a vlastníkem. U nových smluv předpokládáme, že vlastníci využijí v rámci výběrových řízení všech dostupných zkušeností, které povedou k maximálně vyváženým smluvním vztahům s cílem **zajištění bezproblémového zásobování obyvatelstva a dalších odběratelů pitnou vodou i efektivní likvidaci odpadních vod neohrožující životní prostředí**. To vše za podmínek udržitelnosti vodohospodářské infrastruktury VaK stávající i nově budované a za podmínky zachování sociálně únosných cen vodného a stočného.“

Výkonný ředitel SMO Pavel Drahovzal uzavírá: „Pokud spolupráce města, obce či svazku obcí v roli vlastníka VaK s provozovatelem ze soukromého sektoru funguje, není nutné ji zásadně měnit. Asi nejdůležitější je **aktivní přístup dané společnosti při řešení problémů a také dostatečná péče o vodohospodářskou infrastrukturu**.“ ■

IVAN RYŠAVÝ